

Learn**English** Family

*Učit se společně
je zábava!*

Obsah

Kapitola 1

Jak se malé děti učí angličtinu jako další jazyk

Kapitola 2

Mluvíme s dítětem anglicky

Kapitola 3

Učení se angličtině pomocí říkanek

Kapitola 4

Učení se angličtině pomocí obrázkových knížek

Kapitola 5

Jak motivovat děti – jazykové zkoušky Young Learners

Kapitola 1

Jak se malé děti učí angličtinu jako další jazyk

Malé děti mají přirozenou schopnost učit se jazyky; na rozdíl od mládeže a dospělých jsou přirozeně motivovány k tomu osvojit si jazyk bez vědomého studia. Mají schopnost napodobovat výslovnost a sami přicházejí na to, jak pravidla jazyka fungují. Ani nepomyslí na to, že by učení se mluvit anglicky mohlo být obtížné, pokud s tím nepřijdou dospělí, kteří se pravděpodobně naučili angličtině v pozdějším věku z učebnic založených na gramatice.

Výhody toho začít brzy

- Malé děti používají ještě své individuální vrozené způsoby, jak se naučit rodný jazyk a brzy zjišťují, že stejně mohou postupovat i při učení se angličtině.
- Malé děti mají čas učit se formou hrám podobných aktivit. Osvojují si jazyk při činnostech, na kterých se podílejí společně s dospělými. Nejprve dané činnosti porozumějí, a pak pochopí i smysl jazyka, kterým k nim dospělý promlouvá.
- Malé děti mají více času na to, aby angličtinu zařadily do svého denního programu. Školní rozvrhy bývají neformálnější a mysl dětí zatím ještě není zaplněna množstvím informací, které je třeba si zapamatovat a ověřit. Malé děti mají i málo či žádné domácí úkoly a jsou méně pod tlakem toho, že musí dosahovat určitých výsledků.

- Děti, které mají možnost osvojit si druhý jazyk, když jsou ještě malé, obvykle během života používají stejné přirozené způsoby jak se učit jazyk i při učení se dalším cizím jazykům. Zvládnout třetí, čtvrtý nebo dokonce i další jazyky je pro ně pak snadnější než bylo zvládnutí druhého jazyka.

- Malé děti, které si jazyk osvojují přirozeně, místo aby se mu vědomě učily, tak jak to musí dělat starší děti a dospělí, budou mít pravděpodobně lepší výslovnost a cit pro daný jazyk a kulturu. Když monolingvální děti dospějí do puberty a začnou si více uvědomovat samy sebe, jejich schopnost osvojovat si jazyk přirozenou cestou slábne a ony mají pocit, že se angličtinu musí učit vědomě s pomocí na gramatiku orientovaných programů. Věk, ve kterém k této změně dochází, závisí do značné míry na individuálním vývoji jednotlivých dětí, stejně jako na očekávaných společenstvích, ve kterých žijí.

6

Fáze osvojování si angličtiny

Znalost mluveného jazyka přichází přirozeně před čtením a psaním.

• Tiché období

Když se batolata učí mateřskému jazyku, procházejí nejdříve tzv. „tichým obdobím“, kdy se dívají, poslouchají a případně komunikují pomocí různých výrazů obličeje nebo gest. Teprve pak začínají mluvit. Když se malé děti učí angličtině, může nastat podobná „tichá fáze“, kdy komunikace a porozumění mohou předcházet vlastnímu pronášení anglických slov.

Během tohoto období by rodiče neměli děti nutit k účasti na ústní konverzaci neustálým nabádáním k opakování slov. Mluvený dialog by měl být jednostranný, kdy dospělý svým ústním projevem nabízí dítěti užitečné příležitosti k tomu, aby si jazyk osvojilo. Tam, kde dospělí svůj projev modifikují (tzv. rodičovština), aby učení usnadnili, může dítě používat mnohé ze způsobů, které používalo při osvojování si mateřského jazyka.

• Začátky mluvení

Po určité době, v závislosti na tom, jak časté jsou lekce angličtiny, začne každé dítě (dívky často rychleji než chlapci) vyslovovat jednotlivá slova („cat“, „house“) nebo běžná krátká slovní spojení („What’s that?“, „It’s my book“, „I can’t“, „That’s a car“, „Time to go home“), a to buď v dialogích nebo i naprosto neočekávaně. Dítě si tato slova a slovní spojení zapamatovalo a přesně napodobuje jejich výslovnost, aniž by si uvědomovalo, že některá z nich mohou obsahovat více než jen jedno slovo. Tato fáze nějakou dobu trvá. Dítě si zatím osvojuje další části jazyka a používá je jako zkrácenou formu dialogu, dokud nedokáže vytvářet i své vlastní fráze.

7

- **Rozšiřování znalosti angličtiny**

Postupně děti tvoří slovní spojení skládající se z jednoho z dříve zapamatovaných slov, ke kterému přidávají další slova ze své slovní zásoby („*a dog*“, „*a brown dog*“, „*a brown and black dog*“), nebo používají zažitou frázi, do které přidávají vlastní prvky („*That's my chair*“, „*Time to play*“). V závislosti na tom, jak často mají možnost angličtinu slyšet, a také na kvalitě těchto zkušeností, děti stále častěji vytvářejí celé věty.

Porozumění

Porozumění je vždy lepší než mluvení a schopnost malých dětí porozumět by neměla být podceňována, neboť jsou zvyklé chápat svůj rodný jazyk za pomoci různých kontextových vodítek. I když možná nerozumějí všemu, co ve své mateřštině slyší, dokáží pochopit smysl – tedy porozumí několika důležitým slovům a zbytek si odvodí pomocí různých nápověd, které jim pomohou pochopit význam. Když se jim dostane podpory, velmi brzy svou schopnost „odvozování smyslu“ aplikují na výklad významů v angličtině.

Frustrace

Po počáteční novosti setkávání s angličtinou začnou být některé malé děti, zejména chlapci, rozčarovane svou neschopností vyjádřit v angličtině své myšlenky. Jiné děti chtějí mluvit anglicky stejně rychle jako svým mateřským jazykem. Frustraci je často možné překonat tím, že dětem poskytneme možnost svůj výkon „měřit“ snadnými úkoly jako např. „*Umím anglicky napočítat do 12*“ nebo jednoduchými říkankami tvořenými běžnými slovními spojeními.

Chyby

Je třeba pečlivě rozvážit, kdy a jak děti opravovat – v některých případech může být korekce demotivující. Chyby mohou být součástí procesu pochopení gramatických pravidel angličtiny nebo mohou být způsobeny nesprávnou výslovností. Z „*I goed*“ se brzy stane „*I went*“, když dítě slyší dospělého opakovat „*yes, you went*“ nebo když dospělý slyší „*zee bus*“ a zopakuje dítěti „*the bus*“. Stejně jako při osvojování mateřského jazyka, i zde platí, že pokud děti mají možnost slyšet dospělého, jak opakuje stejná slova a slovní spojení správně, časem opraví své chyby samy.

Rozdíly mezi chlapci a dívkami

Mozky chlapců a dívek se vyvíjí jinak. Ovlivňuje to i způsob, jakým si chlapci osvojují jazyk a jak ho používají. Smíšené třídy někdy chlapcům neposkytují dostatek prostoru, a tak mohou být zastíněni dívkami s jejich přirozenou schopností používat jazyk. Pokud malí chlapci mají svůj potenciál plně využít, potřebují občas zažít jazyk jinak než dívky a jejich výsledky by neměly být s výsledky dívek srovnávány.

Prostředí pro výuku jazyka

Pro malé děti je obtížnější osvojit si angličtinu, pokud se jim nedostává těch správných zkušeností, spolu s přiměřenou a empatickou podporou dospělých.

- Malé děti se potřebují cítit bezpečně a vědět, že existuje nějaký pochopitelný důvod pro to, aby angličtinu používaly.
- Činnosti musí být spojeny s nějakou zajímavou každodenní aktivitou, kterou děti již znají, např. společné prohlížení anglické obrázkové knížky, opakování říkanek v angličtině, pořádání „anglické“ svačiny.
- Jednotlivé činnosti jsou doprovázeny komentářem dospělého, který říká, co se právě děje, a vede dialog v přiměřené formě cílového jazyka pomocí upraveného „rodičovského“ jazyka.
- Setkávání s angličtinou jsou zábavná a zajímavá a zaměřují se na koncepty, kterým děti již porozuměly v mateřském jazyce. Díky tomu se neučí dvě věci současně, nový koncept a současně nový jazyk. Učí se pouze anglická slovíčka, která potřebují k tomu, aby mohly mluvit o něčem, co už znají.
- Tam, kde je to možné, jsou při jednotlivých činnostech používány specifické předměty, které pomáhají lepšímu porozumění a celkově zvyšují dětský zájem.

Čtení

Děti, které již umějí číst v mateřském jazyce, se obvykle chtějí naučit číst i v angličtině. Vědí už, jak dekódovat slova v mateřštině tak, aby pochopily význam textu, a pokud se s cizí pomocí nenaučí, jak dekódovat v angličtině, mohou začít používat stejné techniky jako ve svém mateřském jazyce a nakonec číst anglicky s přízvukem.

Než mohou začít dekódovat texty v angličtině, musí malé děti znát všech 26 písmen abecedy a jim odpovídající zvuky. Angličtina má sice 26 písmen, ale těm odpovídá v průměru 44 zvuků (ve standardní angličtině), a právě těm je třeba věnovat náležitou pozornost.

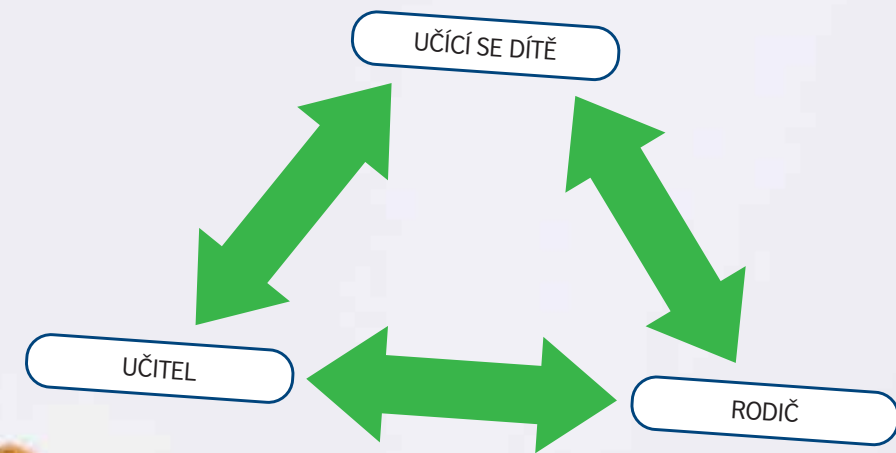
Začátky čtení v angličtině jsou snadné, pokud malé děti již znají jazyk, ve kterém zkoušejí číst. Mnoho dětí přijde samo na to, jak v angličtině číst, pokud si společně s dospělými prohlížely obrázkové knížky nebo se učily říkanky. Je totiž pravděpodobné, že si přitom jazyk zapamatovaly. Čtení toho, co znají z paměti, je při učení čtení důležitým krokem, neboť tak děti mají příležitost přijít samy na to, jak jednoduchá slova dekódovat. Jakmile si děti vytvoří určitou zásobu slov, která umí přečíst, získají sebedůvěru a jsou připraveny na strukturovanější přístup.

Kapitola 2

Mluvíme s dítětem anglicky

Celosvětové zkušenosti British Council potvrzují, že děti mají větší šanci na úspěch v učení, pokud jejich rodiče a učitelé spolu spolupracují.

Podpora rodičů

Děti potřebují cítit, že dělají pokroky. Potřebují neustálé povzbuzování stejně jako chválu za dobré výkony, protože jakýkoli úspěch motivuje. Rodiče jsou v ideálním postavení, kdy mohou své děti motivovat, a tak jim pomáhat v učení, dokonce i když sami ovládají jen základy angličtiny a učí se společně se svými dětmi. Právě společným učením nejen, že rodiče mohou zakomponovat výuku angličtiny svých dětí do rodinného života, ale mohou také ovlivnit jejich vztah k učení jazyků a k poznávání jiných kultur.

V současné době je obecně uznáváno, že většina celoživotních postojů se formuje do věku osmi či devíti let.

Mluvíme anglicky, abychom své dítě podpořili

Většinou to bývají rodiče, kdo učí děti mateřskému jazyku. Během prvních dvou let života se malé děti nejčastěji seznamují s jazykem a učí se mluvit tak, že naslouchají hlasu matky a jejímu zvláštnímu způsobu vyjadřování, tzv. „rodičovštině“.

Rodiče, dokonce i když sami ovládají jen základy angličtiny, mohou úspěšně podpořit své děti při učení angličtiny tak, že začnou znovu používat mnohé právě z těchto „rodičovských“ technik.

Rodiče by si mohli dělat starosti kvůli svému přízvuku v angličtině. Malé děti totiž mají pozoruhodnou schopnost změnit svůj přízvuk tak, aby odpovídal angličtině, kterou slyší kolem sebe. Malé děti potřebují mít pocit, že „umí anglicky“ a že „se jim angličtina líbí“ a podpora jejich rodičů jim může pomoci tento pocit získat již od prvních lekcí.

Proč je pomoc rodičů nejlepší?

- Rodiče se mohou na své děti soustředit, trávit s nimi určitý čas o samotě.
- Rodiče mohou zařadit lekce angličtiny kamkoli do denního programu tak, aby to vyhovovalo jak jim, tak jejich dítěti.
- Rodiče mohou usměrňovat délku jednotlivých lekcí a vybírat takové činnosti, které nejlépe vyhovují konkrétním potřebám, zájmům a schopnosti soustředění jejich dítěte.
- Rodiče znají své dítě důvěrně a mohou intuitivně zvolit typ angličtiny, který je pro jejich dítě nejvhodnější z hlediska způsobu, jakým si dítě jazyk osvojuje.
- Rodiče dokáží nejlépe interpretovat nálady svého dítěte a reagovat na ně. Děti mají někdy dny, kdy nový jazyk nadšeně absorbují, a jiné, kdy je pro ně obtížné se soustředit.
- Rodiče mohou do výuky angličtiny vnést více zábavy, když pracují s jednotlivcem a ne s celou třídou.
- Rodiče mohou prvky anglické kultury zavést i do rodinného života a rozšiřovat tak svému dítěti obzory, stejně jako prohlubovat jeho porozumění jak vlastní, tak anglické kultuře.

Co je „rodičovština“?

„Rodičovština“ je specifická forma ústního projevu přizpůsobeného jazyku malých dětí, která umožňuje vést s dítětem dialog a posouvat jej k dalšímu stupni zvládnutí jazyka. Ženy podle všeho mají vrozenou schopnost používat „rodičovštinu“; některým mužům to může připadat obtížnější, zejména pokud nemohou mluvit o konkrétním předmětu – obrázkové knížce nebo určité hře. Děti – a obzvláště chlapci – však přesto při učení potřebují i mužské vzory, neboť muži používají jazyk jinak. Mají tendenci zaujímat k používání jazyka techničtější přístup a méně štěbetat. Rodiče mluvící vlídnějším hlasem a jednodušším jazykem se nevědomky stávají průvodci svých dětí určitou činností, když:

- průběžně komentují (nahlas), co se právě děje: „Let’s put it here.“ „There.“ „Look. I’ve put it on the table.“ „Which one do you like?“ [pauza] „Oh, I like this one.“ „The red one.“
- opakují užitečná slova a slovní spojení častěji než v řeči dospělých: přirozené opakování pomáhá dítěti, aby se utvrdilo v tom, co si osvojuje – pro něj to není nuda, i když rodičům to nudné připadat může
- reagují na to, co dítě řeklo, a navazují na to: Dítě: „Yellow“; Rodič: „You like the yellow one.“ „Here it is.“ „Here’s the yellow one.“ „Let’s see. Yellow, red and here’s the brown one.“ „I like the brown one, do you?“ [pauza]
- mluví pomaleji a zdůrazňují nová slova přirozeně, aniž by měnili melodii řeči. „Which rhyme shall we say today?“ „You choose.“ [pauza umožňující dítěti, aby si vybral]
- při lekcích angličtiny používají vždy stejná slovní spojení, stejné činnosti a hry. Čím více děti rozumějí, tím více je možné tato základní slovní spojení doplňovat novými slovy: „Let’s play Simon says.“ „Stand there.“ „In front of me.“ „That’s right.“ „Are you ready?“
- k usnadnění porozumění používají i různé výrazy obličeje a gesta
- udržují oční kontakt. Tím děti povzbuzují, nemluvě o tom, že tak mohou pobídnout ty z nich, které se zdráhají mluvit
- dělají delší pauzy, protože děti potřebují přemýšlet o tom, co slyšely, než jsou připraveny odpovědět. Dokud je schopnost mluvit u dětí ještě omezená, mohou přehnaně dlouhé pauzy vnést do učení trochu zábavy či udržet zájem. Někteří rodiče jsou na rozpacích, když mají používat „rodičovštinu“. Dítěti tím však osvojování angličtiny značně usnadňují, neboť tyto přirozené minilekce jazykové výuky zná z doby, když se učilo mateřský jazyk. Jakmile malé děti začnou mluvit, rodiče instinktivně cítí menší potřebu „rodičovštinu“ používat a uchylují se k ní pouze, když dítě seznamují s novými výrazy nebo činnostmi.

Používání angličtiny

Používáním jednoduché angličtiny a častým opakováním pomáhají rodiče svému dítěti, aby začalo myslet v angličtině při činnostech, při kterých se cítí jistě a u kterých dokáže předvídat, co se bude dít dál, jako jsou různé hry nebo „rýmovačky“. Malé děti chtějí umět mluvit anglicky:

- o sobě a o tom, co mají rády: „I like; I don’t like... yuk“
- o tom, co dělaly: „I went to; I saw...; I ate...“
- o tom, jak se ony samy nebo jiní lidé cítí: „I am sad; she’s cross...“

Rodiče mohou pomoci tak, že si společně s dětmi budou prohlížet obrázkové knížky nebo budou vytvářet knížky vlastní s použitím obrázků nebo fotografií. Malé děti učící se mateřskému jazyku jsou brzy odborníky v aplikování malého množství jazykových prvků na celou řadu situací, např. „All gone.“

Pokud dospělí používají anglická slovní spojení stejným způsobem, děti je brzy začnou napodobovat.

Když si děti potřebují procvičit školní angličtinu, používejte fráze jako „What’s your name?“, „How old are you?“, „What’s this?“ a „That’s a pencil.“ Rodiče mohou z takového opakování udělat zábavu tak, že použijí hračku, která mluví pouze anglicky, kladou jí otázky a předstírají, že odpovídá.

Jak se děti zdokonalují v ústním projevu, může se stát, že občas v anglické frázi použijí slovo ve své mateřštině, např. „He’s eating a (...)“, protože správný anglický výraz ještě neznají. Když dospělý příslušnou frází zopakuje, a to pouze v angličtině, dítě si anglický výraz může zapamatovat. „He’s eating a plum.“ „A plum.“

Lekce angličtiny

Jednotlivé lekce angličtiny mohou trvat od několika málo minut až do zhruba deseti minut a mohou se konat jednou nebo dvakrát denně, podle okolností. Čím častěji se angličtina používá, tím rychleji ji dítě absorbuje. V průběhu lekcí se musí rodiče na své dítě soustředit, aniž by se něčím rozptylovali. Pak se malé děti naučí mít tato setkání s angličtinou rády. Stanou se pro ně totiž zvláštní dobou, kdy jim rodiče věnují svou plnou pozornost. Děti uvažují logicky: k tomu, aby mluvily anglicky, potřebují mít nějaký důvod, neboť jak ony, tak jejich rodiče umí mluvit společným mateřským jazykem. Přecházet z mateřského jazyka do angličtiny jim může připadat obtížné, proto je důležité navodit atmosféru: „*In three minutes we are going to have our English time.*“ Příprava scény pro čas strávený s angličtinou může znamenat přesun na určité místo v pokoji: „*Let's sit on the sofa. Now, let's talk in English.*“ Rozcvička formou počítání v angličtině či recitování známé říkanky také pomáhá přepnout do angličtiny dřív, než bude dítěti představena nějaká nová aktivita.

Děti si osvojují jazyk, když se mluví o činnosti, do které jsou samy fyzicky zapojeny. Pokud se s určitou činností seznámily již v mateřském jazyce a chápou její obsah, cítí se jistější a mohou se soustředit na porozumění a osvojení si angličtiny, která danou činnost doprovází. Jsou-li lekce pouze v angličtině, jednotlivé činnosti musí být kratší, neboť děti obecně v cizím jazyce neudrží pozornost tak dlouho jako v jazyce mateřském. Naslouchat výhradně angličtině může být únavné.

Kdy překládat

Schopnost malých dětí porozumět by neměla být podceňována; rozumí mnohem více, než co jsou schopné anglicky říci. V mateřském jazyce jsou děti zvyklé rozumět jen některá slova, která slyší, a zbytek smyslu si doplňují podle řeči těla mluvčího a podle vodítek ze svého okolí. Když se používá „rodičovština“, děti podle všeho tuto svou schopnost používají při domýšlení si významů v angličtině.

Pokud se současně představuje jak nový jazyk, tak nová témata, může být někdy nezbytné použít jednou rychlý překlad, pronesený šepem a vzápětí následovaný znovu angličtinou. Pokud se překlad použije více než jednou a opakuje se i v následujících lekcích, dítě by si mohlo zvyknout čekat na překlad, místo aby používalo své vlastní způsoby porozumění angličtině.

Povzbuzování a chvála

Malé děti touží po pochvale rodičů. Potřebují se cítit dobře, potřebují vědět, že v angličtině dělají pokroky. Nepřetržitá podpora, povzbuzování a chvála jak ze strany obou rodičů, tak i ze strany ostatních příbuzných pomáhá budovat jejich sebedůvěru a motivovat je. V počátečních fázích učení hraje povzbuzování obzvláště významnou roli a pochvala za každíčký drobný úspěch je silně motivující. „That’s good.“, „I like that.“, „Well done!“

Podporu rodičů potřebují děti nejvíce, když se angličtinu začínají učit. Jakmile jsou schopny mluvit, recitovat říkanky, a jakmile si pamatují nějaké pohádky, podpora již nemusí být tak intenzivní. V této fázi se totiž anglické fráze, říkanky a pohádky hravou formou pravděpodobně začlenily do rodinného života. Angličtina v rodině může její členy stmelit a součástí rodiny již zůstat. Může to být začátek celoživotního kladného vztahu k anglické a dalším kulturám. V současnosti je obecně uznáváno, že celoživotní postoje se formují v raném dětství, přibližně do věku osmi či devíti let.

Více informací naleznete na www.britishcouncil.org/parents.

Kapitola 3

Učení se angličtině pomocí říkanek

Úvod

To, že se zapojíte do procesu učení vašeho dítěte, může mít pozitivní dopad jak na jeho přístup k učení, tak na rychlost, jakou se bude učit. Když rodiče pomáhají dětem mimo školu, odráží se to více než pozitivně na výsledcích, kterých dítě dosahuje ve škole.

Říká se, že na základní škole mají rodiče na učení dětí šestkrát větší vliv než učitelé. Existuje několik základních kroků, které můžete podniknout, abyste povzbudili své dítě a zvýšili jeho sebedůvěru při používání angličtiny. Odborníci na vzdělávání z British Council vytvořili na pomoc rodičům nové produkty a služby Learn English Family. Doufáme, že si je s vašimi dětmi užijete. Společné učení je přece zábava!

Používání říkanek

Jednoduché říkanky se pokládají za vlastní většině kultur. Od doby, kdy malé děti začínají mluvit, mnohé z nich si často rády samy hrají a experimentují se zvuky – to je předzvěst budoucí záliby v říkankách. Většina dětí má podle všeho vrozené schopnosti napodobovat zvuky a snadno si osvojují jazyk a unikátní rytmus rýmů. Osvojování si a opakování specifického jazyka říkanek je pro malé děti jen jinou formou hry. Učí se říkanky nevědomky a bez námahy; není to pro ně nic náročného jako například pro některé dospělé. Formou hry s krátkými texty nebo rýmy děti zkoumají stavbu anglického jazyka. Zjišťují, jak funguje a seznamují se se vztahem mezi 44 zvuky angličtiny a 26 písmeny její abecedy. Tyto informace jim později, když začnou číst, pomáhají dekodovat zvuky, která tvoří slova. Význam této formy jazykové hry s říkankami v raném stádiu učení se často podceňuje. Pro malé děti existuje rozdíl mezi říkankou a jednoduchou básničkou. Říkanek jsou obecně krátké a závisí na melodickém použití hlasu při recitování textu, který obsahuje rýmující se slova, a na opakování zvuků a slov v atraktivním a snadno napodobitelném rytmu. Tradiční a všeobecně známé říkanky se někdy označují jako „říkanky Matky husy“ nebo „říkanky ze školky“. Mnohé z nich jako např. „Twinkle, Twinkle, Little Star“ a „Humpty Dumpty“ jsou považovány za součást britské kultury. „První básničky“ se naproti tomu obecně soustředí méně na hravost jazyka a více na význam, který evokuje určité pocity, představivost a objevování myšlenek mimo vlastní prostředí dítěte. První básničky mohou být tradiční nebo moderní; představují další přirozený krok po prvních říkankách. Obvykle jsou méně všeobecně známé a je méně pravděpodobné, že se budou předávat z generace na generaci jako říkanky.

Proč říkanky?

Říkanky jsou přenosné 'hračky'. Rodiče a děti si je mohou říkat kdykoli a kdekoli, aby se rozveselili nebo vyplnili dlouhou chvíli něčím zábavným. Abychom připravili správné prostředí pro říkanku, nepotřebujeme žádné vybavení, dokonce ani knížku; záleží jen na zvuku hlasu, který je přednáší a tím podněcuje ke hře. Některé říkanky mohou být doprovázeny fyzickou činností, což pomáhá v porozumění a slouží jako pomůcka pro zapamatování.

Pro malé děti představuje říkanka celistvý krátký zážitek, který dokonale vyhovuje jejich omezené schopnosti udržet pozornost. Říkanka je jako zhuštěný příběh: má začátek a konec a svůj vlastní obsah. Jakmile děti tuto posloupnost pochopí, cítí se jistě, protože ví, že jazykový obsah je pevně daný, i když rychlost přednesu se může měnit podle konkrétní nálady. Atraktivní hravý jazyk – často podobný tomu, který se používá v televizních reklamních znělkách – a krátký text umožňují snadné a rychlé zapamatování.

Malé děti chtějí komunikovat v angličtině hned a jsou zklamané, že nemohou říci, co chtějí. Říkanky jim umožňují mít pocit, že již od prvních lekcí toho dokáží říci anglicky hodně a říci to stejně rychle jako dospělí. Hluboké uspokojení, které působí jako motivace, nepochází ze zábavy, kterou si děti užívají při hraní her v angličtině, nýbrž z vytrvání až do okamžiku, kdy je zadaný úkol – naučit se říkanku – úspěšně splněn.

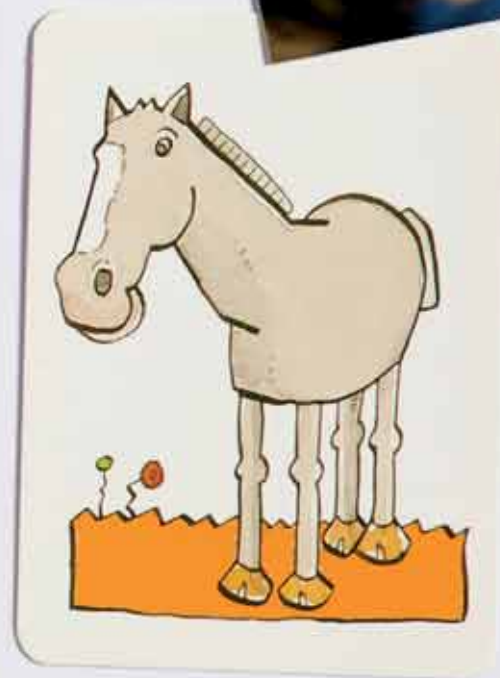
Naučit se mluvit anglicky může některým malým dětem připadat jako nespílitelný úkol; v takových případech může znalost říkanek představovat motivující stupínek, který jim dodá odvalu, a to zejména v počátečních fázích učení, kdy mají pocit, že nepostupují tak rychle, jak by chtěly. Malé děti, které se někdy mluvit anglicky stydí, často začínají mluvit tak, že recitují říkanky společně s dospělým. Společným recitováním zábavného textu roste jejich sebedůvěra, až nakonec zjistí, že větší část krátké říkanky dokáží říci samy.

Výběr říkanek

Je důležité vytvořit si jakousi sbírku říkanek (říkankovou banku). Proto by rodiče měli každý týden přijít s jednou nebo dvěma novými říkankami, v závislosti na jejich délce a také na zájmu dětí a jejich ochotě se učit. Jsou dny, kdy jsou děti prezentaci nových věcí více otevřené a je důležité se tomu přizpůsobit.

Říkanky lze nalézt v:

- **obrázkových knížkách s říkankami** – jedna říkanka doprovázející celou obrázkovou knížku jako např. *In the Dark, Dark Wood* od Jessicy Souhamiové, vydaná nakladatelstvím Frances Lincoln
- **antologiích říkanek** – knížky s výběrem říkanek a možná méně ilustracemi jako např. *Number Rhymes to Say and Play!* Opal Dunnové a Adriana Gona, vydaná nakladatelstvími Frances Lincoln a Mother Goose Sterling Publishers
- **tradičních říkankách** – *The Ladybird Book of Nursery Rhymes* – *Humpty Dumpty*

F

Členové rodiny – dobrý nápad je učit se říkanky, které znají již členové rodiny, neboť se tím prohlubuje pocit sounáležitosti a motivuje to děti, aby se také zapojily. Při výběru říkanek by měli rodiče vybírat ty, které se jim samotným líbí. Na paměti přitom musí mít:

- rostoucí úroveň znalosti angličtiny dětí
- rozšiřující se okruhy zájmu dětí a různé potřeby chlapců a dívek – obzvláště chlapci oceňují fyzické aktivity při:

*Jeremiah, blow the fire,
Puff, puff, puff.
First you blow it gently ...
Then you blow it rough.*

- potřebu převádět užitečné výrazy do každodenní konverzace
- nutnost vybrat pokud možno alespoň nějaké říkanky, které znají i ostatní členové rodiny
- nutnost vybírat říkanky, které je možno personalizovat změnou jmen na jména členů rodiny:

*Diddle, diddle dumpling.
My son John,
Went to bed
With his trousers on.*

- potřebu používat říkanky, které je možno vztáhnout na rodinné činnosti a zvyky:

*I scream,
You scream
We all scream for ice-cream
What would you like?
Chocolate, lemon, vanilla or ...
One is for you/And one's for me*

Existuje široké spektrum nejrůznějších říkanek, které většinu výše uvedených požadavků splňují:

Říkanky pro vítání a loučení

*Hi Mary!
How are you?
Fine, thanks.
What about you?*

Říkanky pro činnosti a hry s prsty

*10 fingers,
10 toes,
2 eyes
And a round nose.*

Říkankové hry

*Acker Backer, Soda Cracker, Acker Backer Boo!
Acker Backer, Soda Cracker
Out goes YOU!*

*One potato, two potatoes, three potatoes, four,
Five potatoes, six potatoes, seven potatoes, more?
One banana, two bananas, three bananas, four...*

A

C

Tematické říkanky

Two big apples
Under a tree.
One is for you
And one's for me.
Rain, rain, go away!
All the children want to play.
Rain, rain, go away!
Come again another day

Tradiční říkanky

Twinkle, twinkle, little star
How I wonder what you are
Up above the world so high
Like a diamond in the sky
Twinkle, twinkle, little star
How I wonder what you are.

Jak recitovat říkanku

To, jakým způsobem říkanka ožije, závisí na tom, jak rodiče používají hlas, oči, mimiku a řeč těla. Aby představení nové říkanky dítě zaujalo, musí být dramatickým zážitkem, při kterém ho říkankou provádí hlas. Zatímco se děti, jejichž sluch je citlivější než sluch dospělých, s říkankou seznamují, učí se současně číst emoce dospělých z jejich hlasu a již nepotřebují náповědu ve formě fyzické činnosti. Pokud tato situace nastane, dítě často začne fyzické činnosti provádět samo a rodič s nimi může přestat.

Poměrně velké množství tradičních říkanek lze recitovat i zpívat. Zpočátku je vhodnější říkanky recitovat, aby dítě mělo jen jeden úkol – osvojit si slova. Když se děti musí učit současně se slovy i melodií, musí se učit dvě věci najednou, a to může být pro některé z nich obtížnější.

Některé děti, které se nejprve učí říkanku zpívat, zjišťují, že mají problém s převedením zpívaného jazyka do mluvené podoby; v důsledku toho pak tyto děti 'zpívají', když převádějí vybraná slovní spojení do běžného dialogu.

Porozumění nové říkance

Říkanky se skládají z pevně daných frází nebo jazykových bloků. Děti si tyto fráze často osvojují, aniž by si přitom uvědomovaly funkce drobnějších slov jako je „the“ nebo „for“, která slyší pouze jako součást určitého celku (např. „one's for you“), nikoli jako jednotlivá slova.

V mnoha knížkách s říkankami jsou obrázky, které pomáhají porozumět obsahu. Pokud obrázek chybí, rodiče mohou nakreslit jednoduchý náčrtek nebo ukázat dítěti hračku či skutečný předmět pro ilustraci významu říkanky. Překládat by se mělo pouze šepem a překládané slovo by mělo zaznít pouze jednou, s následně zopakovaným anglickým výrazem.

Zavádění nové říkanky

Při představování nových říkanek musí rodiče používat „rodičovštinu“ (viz Kapitola 2 *Mluvíme s dítětem anglicky*). Jazyk krátkých říkanek se dá obvykle snadno napodobit a osvojit, takže techniky „rodičovštiny“ se postupně používají méně a méně. Pokud mají děti své učení konsolidovat, potřebují čas, aby si mohly po svém a svým tempem říkanku projít a pochopit a porovnat jednotlivá slova, zvuky a významy. Na děti by se nemělo spěchat a nutit je postupovat tempem, jakým postupují dospělí, zejména v počátečních stádiích učení nové říkance. Opakování dospělým možná připadá nudné, ale pro děti je důležité, neboť jim umožňuje podvědomě si jazyk a zvuky opakovat. Rovněž tak mají příležitost potvrdit si to, co znají, a to jim dodává sebedůvěru.

Řekněte říkanku, pomalu ji dramatizujte, jednotlivé významy ilustrujte fyzickou činností, obrázky nebo předměty. Pokud k říkance nejsou přidruženy konkrétní činnosti, vymyslete si vlastní jednoduché úkony, neboť fyzické zapojení pomáhá při zapamatování a pohyb přispívá k vytváření 'dobrého pocitu'. Zdůrazněte důležitá slova a rýmy a v případě potřeby je šeptem přeložte. Jakmile se děti s říkankou dostatečně seznámí, jsou připraveny se s vámi střídat tak, že každý z vás řekne vždy jeden verš. Podobné střídání je důležitou dovedností, která v sobě zahrnuje pozorné naslouchání a schopnost riskovat, stejně jako i schopnost vcítit se do druhého mluvčího a odhadnout, kdy bude mluvit.

Přestože děti mohou znát větší část říkanky z paměti, nemusí být ještě připraveny začít ji recitovat samy.

Neformální lekce s říkankami

Čím více říkanek se v rodině říká, tím rychleji se jejich jednoduchý jazyk stane součástí života a řeči dětí. Vytvoření osobní sbírky říkanek je důležité, protože čím více říkanek děti umí, tím více jich chtějí znát. Říkanek jsou zábava!

Rodiče mohou s dětmi recitovat jednu nebo dvě říkanky ve volných chvílích, například když čekají ve frontě v obchodě nebo při dlouhých cestách. Tyto lekce musí rodiče iniciovat, ale i děti často rády přicházejí s vlastními nápady. Děti potřebují říkanku často opakovat; druhá recitace jim dává možnost reflexe a zdokonalení způsobu, jakým ji říkají. Svou výslovnost děti neustále opravují, nicméně k takovému opravování nemůže dojít, pokud se na ně pospíchá a pokud nemají možnost si říkanky procvičovat. Nové říkanky jsou vhodnější pro formální chvíle s říkankami.

Chvilky s říkankami

Plánované chvilky s říkankami by měly obsahovat:

- oblíbené říkanky
- říkanky naučené v poslední době
- jednu nejnovější říkanku.

Je dobré začít s jednou nebo dvěma oblíbenými říkankami. Pomáhá to dětem přepnout z myšlení v mateřském jazyce a zvyknout si na poslech a používání angličtiny. Počet opakování oblíbené říkanky závisí na náladě dítěte. Při druhém opakování by se mělo více zapojit a při třetím opakování, pokud je nálada správná, by mělo mít možnost říci celou říkanku nebo její část samo. Délka plánovaných chvil s říkankami závisí na tom, zda se jedná o samostatnou lekci angličtiny nebo jen o zahřívací úvod k rozsáhlejšímu celku (viz Kapitola 2 *Mluvíme s dítětem anglicky*).

Je zábavné sepsat si předem program, použít v něm první verše, aby děti, které již umí ve své mateřštině číst, přišly na to, co je čeká. Později, když děti znají větší počet říkanek, můžeme je požádat, aby si program sestavily samy.

Recitační představení

Pro zvláštní příležitosti, jako jsou například narozeniny někoho z dospělých, si můžete připravit recitační představení, na kterém děti přednesou dvě nebo tři říkanky. Děti mají rády příležitosti, při kterých mohou předvést, co umí, a pochvala, které se jim dostane, je pro ně vynikající motivací. Příprava na představení je důležitá, neboť dává dětem skutečný důvod, proč cvičit a opakovat si výslovnost a svůj výstup.

Zábavná může být i sborová recitace, kdy se rodič a děti buď střídají nebo recitují společně. Stydlivé děti mohou být členem recitačního sboru, dokud nezískají odvahu vystoupit samy.

Nahrávání

MP3 přehrávače s místem na nahrávání říkanek představují vynikající možnost k:

- poslouchání nějaké nahrávky
- pořizování nějaké nahrávky
- přehrávání nahrávky a zjišťování, kde je možné projev zlepšit
- pořizování druhé, lepší nahrávky

Děti jsou ke svým chybám kritické a většinou chtějí nahrávat znovu a znovu, dokud nejsou se svou výslovností spokojeny.

Výroba vlastních knížek s říkankami

Děti, které již znají latinskou abecedu a zvuky jejích 26 písmen, se často chtějí naučit číst nebo dokonce samy psát říkanky. Opište nějakou dobře známou jednoduchou říkanku, společně s dítětem ji přečtete a pak ho nechte, aby ji nahlas řeklo samo a střídavě při tom ukazujte na jednotlivá slova (formou jakéhosi diktátu). Děti tak brzy zjistí, že v angličtině dokáží něco jednoduchého přečíst. Nechte děti nakreslit na papír s říkankou obrázky. Dá jim to čas, aby si prošly text. Až takto nakreslí ilustrace na několik papírů, udělejte z nich knížku. Podle toho, jak dobře vaše děti v angličtině píšou, nechte, aby si samy vyrobily stránku s obsahem a stránku titulní.

Až budete knížku s říkankami vyrábět příště, některé děti možná budou chtít napsat říkanky samy. Možná budou také chtít vyrobit přání k narozeninám nebo jiným příležitostem. Tyto vlastnoručně vyrobené knížky mohou děti inspirovat i k psaní vlastních veršů. Některé děti začnou skládat vlastní verše tak, že personalizují známé říkanky nebo recyklují hotové jazykové bloky z jiných říkanek. Podporujte je v tom – jedná se o formu tvořivého psaní.

Prohlížení obrázkových knížek s říkankami je také příležitostí pro seznamování s textem. Začněte veršovanými pohádkami, neboť pro děti je snadnější diktovat a „číst“ pohádky, kde je jazyk doprovázen mnoha ilustracemi. Antologie mohou být pro začátečníky demotivující, neboť obvykle obsahují mnoho říkanek, které děti ještě neznají z ústního podání.

Čtení říkanek

Je prokázáno, že „čtení“ jednoduchých říkanek, které děti již znají z paměti, je důležitým krokem v procesu učení plynulého čtení. Recitování známé říkanky doprovázené ukazováním na psaný text je pro děti vzrušující, neboť zjišťují, že dokáží v angličtině něco přečíst.

*Go to bed late,
Stay very small.
Go to bed early,
Grow very tall.*

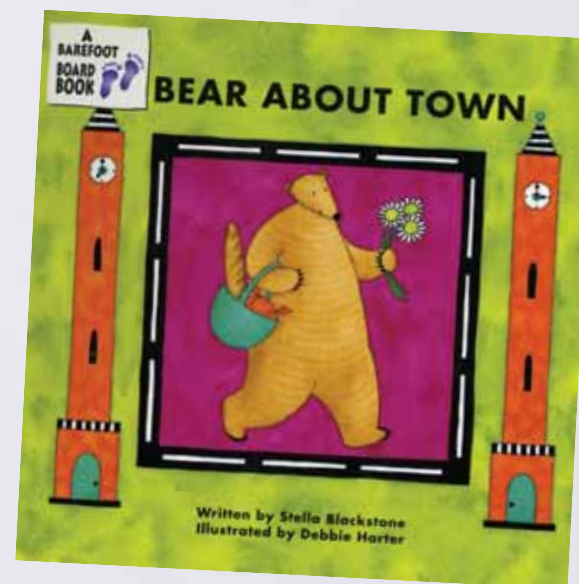
V této fázi děti dokáží číst pouze jazyk, který již znají z ústního podání v podobě pevně daných frází nebo říkanek. Díky tomuto „čtení“ se učí poznávat podobu opakujících se slov a později si začínají vytvářet vlastní zásobu slov, která poznají a dokáží „přečíst“. Přibližně ve stejné fázi začínají analyzovat zvuky ve slovech, která poznávají (viz Kapitola 4 *Učení se angličtině pomocí obrázkových knížek*). Oblíbenou hrou, která tuto schopnost podporuje, je vyhledávání rýmujících se slov jako je „four“, „door“, „more“, „floor“, „saw“. Rodiče – a učitelé – si často neuvědomují tento důležitý krok ve výuce čtení přicházející zcela přirozeně u dětí, které znají velké množství jednoduchých říkanek a mají je rády. Děti, které se naučí číst říkanky, přirozeně přecházejí ke čtení jednoduchých básniček. Schopnost dětí naučit se říkanky a básničky z paměti, pokud se do věku přibližně osmi let cíleně pěstuje, se stává – podobně jako učení se jazykům – celoživotní schopností.

Kapitola 4

Učení se angličtině pomocí obrázkových knížek

Obrázkové knížky

Ve Velké Británii vychází každý rok tisíce obrázkových knížek pro děti. Dětské koutky v knihkupectvích nabízejí nepřeborné množství novinek i starých známých knížek ilustrovaných jedněmi z nejlepších současných výtvarníků v zemi. Malí rodič mluvčí mají spoustu příležitostí se s těmito knížkami těšit a neexistuje důvod, proč by se s nimi neměly těšit i děti, které se angličtinu učí jako další jazyk.

Bear About Town
Napsala Stella Blackstoneová, ilustrovala Debbie Harterová
(Barefoot Books)
Reprodukováno s laskavým souhlasem
Barefoot Books Ltd (www.barefootbooks.com)

There was an old lady who swallowed a fly
© M Twinn 1973.
Reprodukováno s laskavým souhlasem Child's Play
(International) Ltd. Všechna práva vyhrazena.

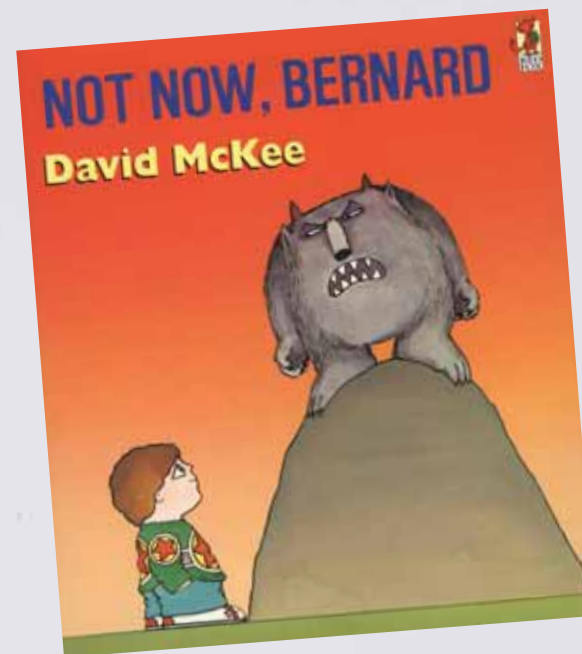
Výhody včasného začátku

Už od okamžiku, kdy poprvé uslyší angličtinu, mohou děti v pečlivě vybraných obrázkových knížkách nalézat potěšení. Malí žáčci si brzy zapamatují krátký text obrázkové knížky, pokud si ji nejprve prohlížíjí a čtou společně s dospělým, který jim obsah stránek ožíví. Děti již znají příběhy. Od útlého věku mluví formou vyprávění. Právě prostřednictvím svých příběhů a každodenních zážitků se učí definovat samy sebe: vyjadřovat své myšlenky, naděje a emoce jazykem stejně jako kresbou nebo imaginativní hrou. Mnohé děti jsou již zvyklé dekódovat příběhy a informace z televize nebo filmu v mateřském jazyce a některé mohou mít i zkušenosti se společným prohlížením obrázkové knížky. Většina dětí pod vedením rodičů brzy přijde na to, jak využít své dekódovací schopnosti k pochopení významu obrázkových knížek v angličtině.

Společné prohlížení a četba obrázkových knížek není jen o učení se novému jazyku, ale umožňuje dětem také rozšiřovat si pod vedením rodičů obzory. Vzájemná interakce při společném prohlížení a četbě obrázkových knížek dává dětem další příležitosti k holistickému rozvoji v jejich vlastním tempu a na jejich vlastní úrovni s vědomím, že je jejich rodiče podporují. Jak se děti seznamují se stále větším množstvím knížek, roste jejich sebedůvěra. To se často projevuje ve způsobu, jakým přistupují k zatím neznámé angličtině a novým zkušenostem.

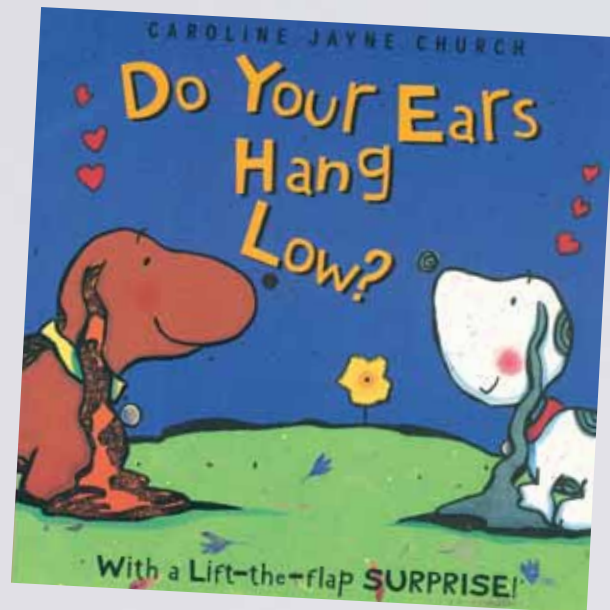
Obrázkové knížky poskytují rodičům a dětem důvod pro přechod od mateřského jazyka k angličtině. Pro rodiče, kteří si nejsou v angličtině jisti, představuje pevně daný text obrázkové knížky užitečnou pomůcku. Kromě toho, že obrázkové knížky nabízejí text ke společnému čtení, mohou být také základnou pro vzájemnou interakci, kterou mohou rodiče přizpůsobit rozvíjejícím se potřebám, zájmům a vědomostem svého dítěte.

Někteří rodiče mohou mít obavy, že představování obrázkových knížek nebude odpovídat školnímu rozvrhu dětí nebo učebnicím. Společné prohlížení a četba obrázkové knížky je však jen další zkušeností s učením se angličtině, která vytváří rodinná pouta a pomáhá dětem uvědomit si, že mluvit doma anglicky je zábava. V mnoha rodinách se anglické fráze pochycené z obrázkových knížek stávají součástí každodenní domácí konverzace. Velmi oblíbená je například fráze „Not now, Bernard“!

Not Now, Bernard
David McKee
(Random House)

Do Your Ears Hang Low?
Caroline Jayne Churchová

Učení z obrázkových knížek

Nějakou dobu trvá, než je dítě připravené mluvit o obrázkových knížkách v angličtině. Mlčení dětí však neznamená, že neposlouchají a neučí se (viz Kapitola 1 *Jak se malé děti učí angličtinu jako další jazyk*). Děti obvykle rozumějí více než dokáží samy říci, a pokud je zážitek spojený s knížkou soustředěný a zábavný, chtějí se obvykle novou angličtinu učit svým vlastním tempem. Děti baví prozkoumávat svůj svět a většina z nich se novým věcem učí ráda, zejména když jsou jim předkládány motivujícím a atraktivním způsobem.

Rodiče někdy podceňují schopnost svých dětí osvojit si další text pokaždé, když si společně prohlížíjí a čtou obrázkovou knížku. Mnozí z nich bývají překvapeni tím, jak moc se jejich děti těší na společné „čtení“, když je rodiče vybízejí, aby samy dokončovaly věty nebo říkaly zdůrazněná slova jako „No“ pokaždé, když se objeví. Jakmile děti přijdou na to, jak se mohou zapojit, postupně rozšiřují své schopnosti a učí se celé krátké věty, až nakonec dokáží z paměti odříkávat většinu textu a přitom otáčejí stránky tak, aby k němu přiřadily správné ilustrace. Mnozí spěchající rodiče, kteří záměrně tu a tam kousek textu vynechali, se dočkali toho, že je dítě na jejich „chybu“ upozornilo!

Práh nudy u malých dětí je odlišný než u dospělých. Mnohé děti vyžadují znovu a znovu četbu jedné knížky. Rodiče musí na takové žádosti reagovat pozitivně, neboť každé další čtení je přirozeným opakováním, které dítě může potřebovat k tomu, aby pochopilo smysl nebo se naučilo nový text a potvrdilo si slova a slovní spojení, která již zná.

38

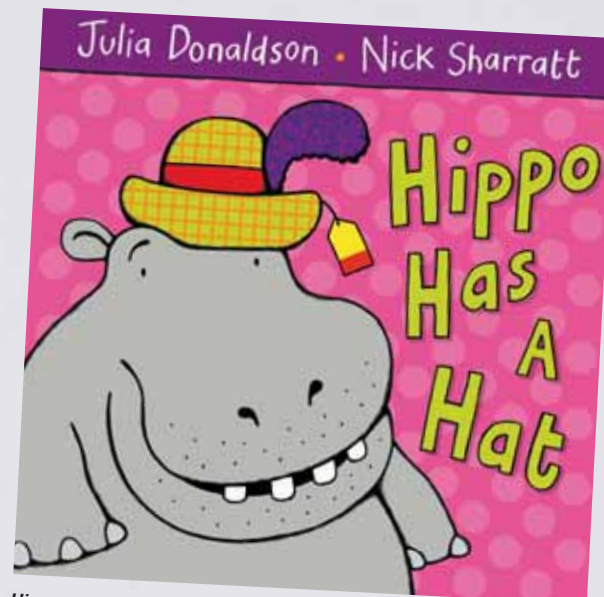

Obrázkové knížky, kterým se někdy říká „opravdové knížky“, což je odlišuje od školních učebnic, seznamují děti se širokým spektrem jazykových struktur a slovní zásobou, kterou rodilí mluvčí znají. Ilustrace v opravdových obrázkových knížkách neslouží pouze jako pomůcky k pochopení jazyka, jak tomu může být u mnoha učebnic. Různé výtvarné styly přirozeným způsobem rozšiřují vizuální zkušenosti dětí. Jednou z radostí spojených se společným prohlížením a četbou obrázkových knížek je to, že děti při prvním setkání s knížkou mají tendenci dívat se na ilustraci jako na celek, ale při opakované četbě knížky v ní začínají hledat detaily a drobnosti.

Ilustrace mohou být od známých výtvarníků, obrázky mohou být fotografie nebo knížky mohou obsahovat trojrozměrné papírové skládačky. Pro děti může být velmi vzrušující držet v ruce výtvarné dílo! Není pochyb o tom, že setkání s obrázkovými knížkami rozšiřuje vizuální dekodovací schopnosti a v dlouhodobém měřítku ovlivňuje kreativitu a schopnost dětí ocenit design a ilustrace.

Obrázkové knížky mohou dětem také pomoci nalézat významy v jejich vlastním životě. Děti mohou studovat emocionální situace obsažené v obrázkových knížkách, a to jim může pomoci zbavit se vlastních frustrací, případně se v knížkách mohou setkávat se vzrušujícími zážitky plnými fantazie, za hranicemi svého obvyklého prostředí a dokonce i svých snů. Představte si, jakou moc dítě cítí, když zavírá knížku a říká „GOODBYE Giant!“

39

Hippo Has A Hat
Julia Donaldsonová a Nick Sharratt
(Macmillan Children's Books, Londýn, VB)

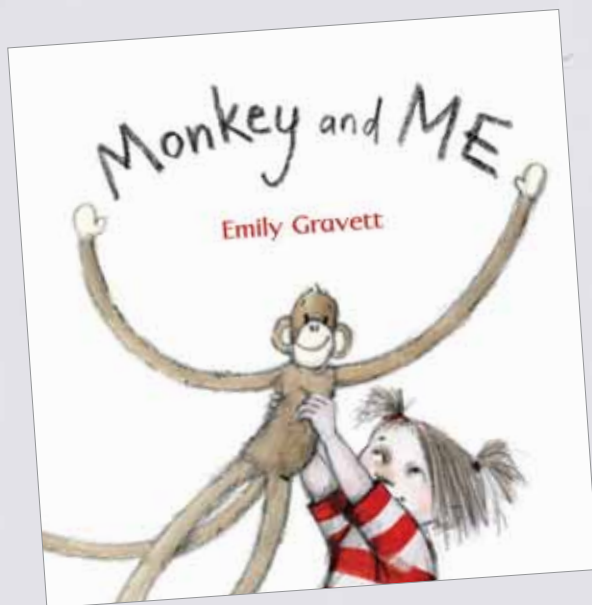
Výběr obrázkových knížek

Obrázkové knížky mohou být:

- **knížky s příběhem** – krátký jednoduchý příběh obsahující konverzaci a rýmy
- **informační knížky** – se stručným vysvětlujícím textem
- **knížky říkanek** – mohou obsahovat jeden rýmovaný příběh nebo to mohou být antologie básniček
- **netradiční knížky** – s krátkými texty a trojrozměrnými papírovými skládačkami
- **seriálové knížky o konkrétních postavách** – bývá k nim přiložena panenka nebo loutka hlavního hrdiny.

Rodiče by měli vybírat knížky, které se jim líbí, a u kterých mají pocit, že je dokáží přečíst přesvědčivě – nadšení bývá nakažlivé! Než představí novou knížku, musí naplánovat, jak budou číst text, a při každém dalším čtení musí postupovat podle stejného schématu. Pro děti je obtížnější osvojit si jazyk, když je čtení pokaždé jiné.

V počátečních fázích je nejdůležitější vybírat knížky s krátkým textem, aby si děti mohly snadno osvojit jazyk a byly tím motivovány. Děti mohou své úspěchy měřit, a to spolu s pochvalou od dospělých přispívá k jejich hezkému pocitu ze společného prohlížení a četby anglických obrázkových knížek.

Monkey and Me
Emily Gravettová
(Macmillan Children's Books, Londýn, VB)

40

Když je jednoduchý text trochu delší, obecně se doporučuje omezit první čtení na základní jazyk příběhu. Jakmile mu dítě porozumí, je možné postupně přidávat popisy pomocí tzv. „rodičovštiny“.

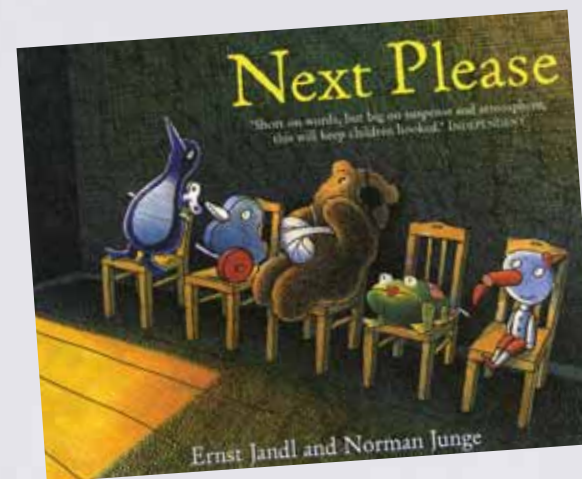
Většina knížek by měla být vybírána tak, aby obsahovala jazyk, který je mírně nad hranicí stávající znalosti angličtiny dítěte, aby mohlo postupovat od známých slov a slovních spojení k těm novým.

Jakmile děti spolu s dospělými úspěšně přečetly několik knížek, je pravděpodobné, že se v rodině vytvoří zvyk pravidelného společného „čtení“ v angličtině.

V ideálních případech by knížka měla obsahovat některá slova nebo slovní spojení, která je možné zařadit do anglické slovní zásoby, kterou děti používají denně, aby tak mohly využít svou vrozenou schopnost používat jeden jazyk v různých situacích.

Při výběru knížek rodiče musí přihlížet k pohlaví dítěte a vybírat také knížky, které se líbí jak chlapcům, tak dívkám, aby děti měly z knížek i společné zážitky, které mezi sebou budou moci sdílet.

Pro některé chlapce bývají jednodušší informační knížky nežli knížky s příběhy.

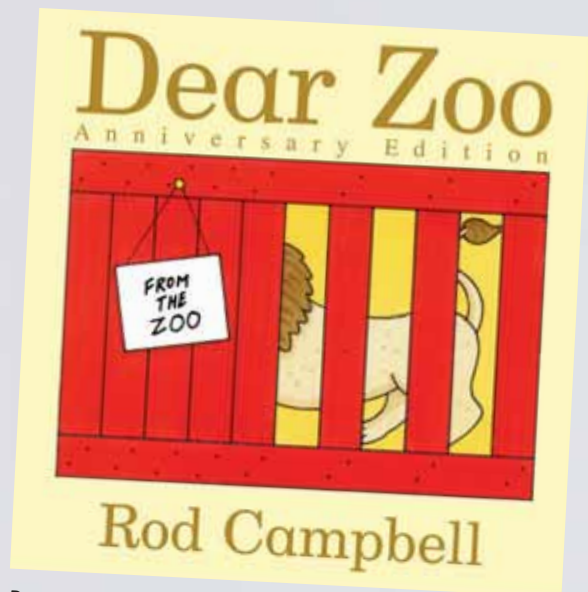

Next Please
Ernst Jandl a Norman Junge
(Random House)

41

Dear Zoo
Rod Campbell
(Macmillan Children's Books, Londýn, VB)

CD-ROM a DVD

Některé pohádkové knížky se prodávají s příloženým nosičem CD-ROM nebo DVD, které nabízejí dětem odlišný, méně intimní a pasivnější zážitek než je společné prohlížení a četba obrázkových knížek. Pro důkladné čtení je nejlepší procházet knížku společně tak dlouho, dokud děti neznají většinu textu z paměti, a pak jim teprve ukázat CD-ROM nebo DVD. Kromě toho, že společné prohlížení a čtení knížek přináší dětem bohatý a komplexní zážitek, nemusí být některé z nich připraveny vyrovnat se s hlasem a přízvukem někoho jiného než rodičů, dokud nejsou dokonale obeznámeny s textem

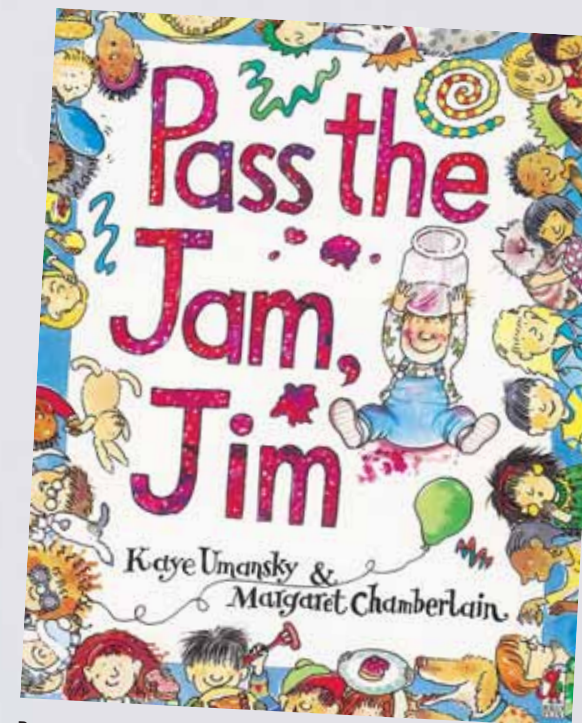
V té době už také pravděpodobně ví, jak si obrázkovou knížku užít, a dokonce možná budou chtít i číst samy.

Chvilky s knížkou

Pro úspěšné společné čtení knížek je důležité připravit si pro pravidelné chvilky s knížkou prostředí. Děti musí vědět, že to jsou chvíle, kdy se mohou přitulit ke svým rodičům a mít jistotu, že se rodiče budou věnovat jenom jim a budou si společně prohlížet a číst knížku.

Chvilky s knížkou může být samostatnou lekcí angličtiny nebo může být součástí rozsáhlejšího celku (viz Kapitola 2 *Mluvíme s dítětem anglicky*), který obsahuje i další činnosti v angličtině. V ideálním případě by se „chvilka s anglickou knížkou“ měla opakovat každý den nebo alespoň každý všední den přibližně ve stejnou dobu, neboť časté krátké lekce jsou účinnější než lekce delší, které se neopakují tak často. Délka se může pohybovat od deseti minut výše v závislosti na připravenosti dítěte číst a na jeho konkrétní náladě v daný den. Pravidelnost dává dětem pocit jistoty a něco, na co se mohou těšit.

Je dobré knížky, které se chystáte číst, vybírat společně, protože za volbami dětí se mohou skrývat jejich emocionální či jazykové potřeby. Novou knížku je nejlepší představit v okamžiku, kdy děti začínají úspěšně „číst“ ostatní knížky. Představení nové knížky by mělo být vždy ponecháno na den, kdy se rodiče i děti cítí dobře.

Pass the Jim, Jam
Kaye Umansky a Margaret Chamberlainová
(Random House)

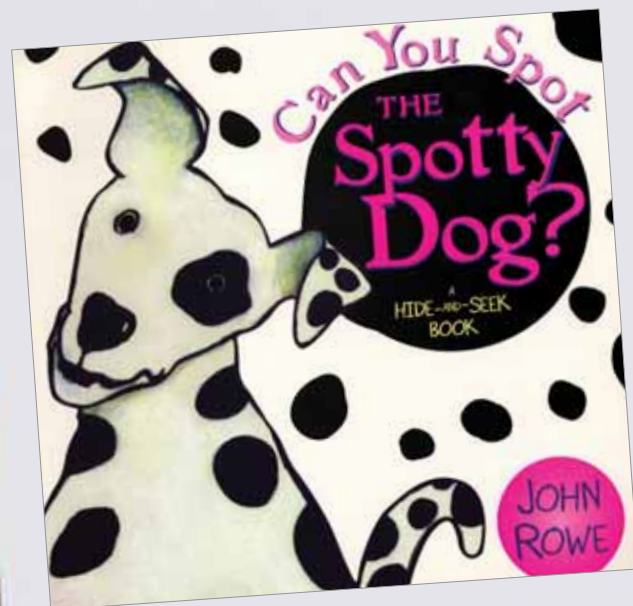

Role rodičů při představování nových knížek

V počátečních fázích jsou děti při učení nového jazyka závislé na četbě rodičů a na interakci s nimi. Tato role se však postupně mění, když děti začínají samy trochu číst. S jejich rostoucí schopností číst role rodiče postupně ustupuje do pozadí. Jakmile děti znají text z paměti a dokáží „přečíst“ knížku nahlas samy sobě nebo ostatním, je role rodiče omezena na opravování chyb a chválení za úspěchy. Po celou tuto dobu rodič řídí prožívané zkušenosti a vciňuje se do svého dítěte, aby zjistil, v jaké fázi učení se nachází a kde potřebuje pomoci. Tento cyklus se opakuje pokaždé, když se představuje nová knížka, ale postupně, jak děti umí anglicky lépe a lépe, délka každého cyklu se zkracuje.

Prohlížení knížek

Prohlížení knížek je formou hry, kdy si děti knížky prohlížejí samy, ve svém vlastním čase a obrací stránky tak rychle, jak samy chtějí. Jako všechny samostatné hry, je i tohle důležitá součást učení, neboť dává dětem čas vrátit se k tomu, k čemu chtějí, a konsolidovat své znalosti svým vlastním tempem a na své vlastní úrovni, nezávisle na rodičích.

Can You Spot the Spotty Dog?
John Rowe
(Random House)

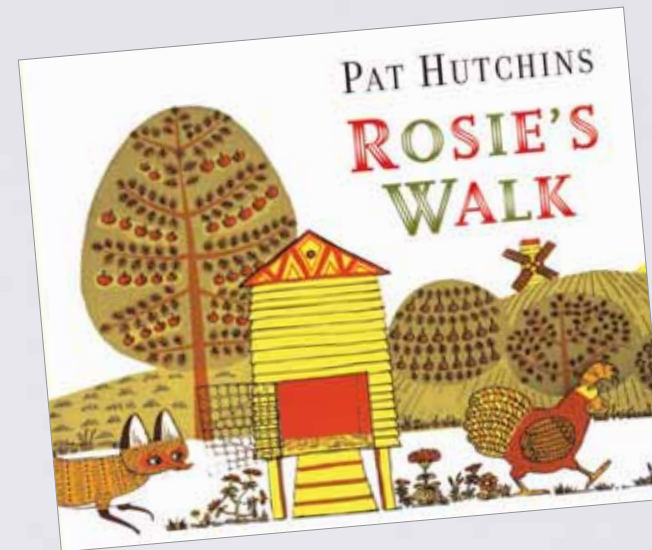

Malé děti také potřebují příležitosti, aby mohly „předčítat“ příbuzným, neboť je pro ně přirozené, že chtějí předvést své úspěchy a pokroky. Úspěch motivuje a pomáhá v mysli dítěte zafixovat myšlenku, že čtení knížek v angličtině je pro příbuzné zajímavé a zábavné. Malé děti chtějí udělat svým rodičům radost a sdílet s nimi chvíle zábavy.

Budování domácí knihovničky

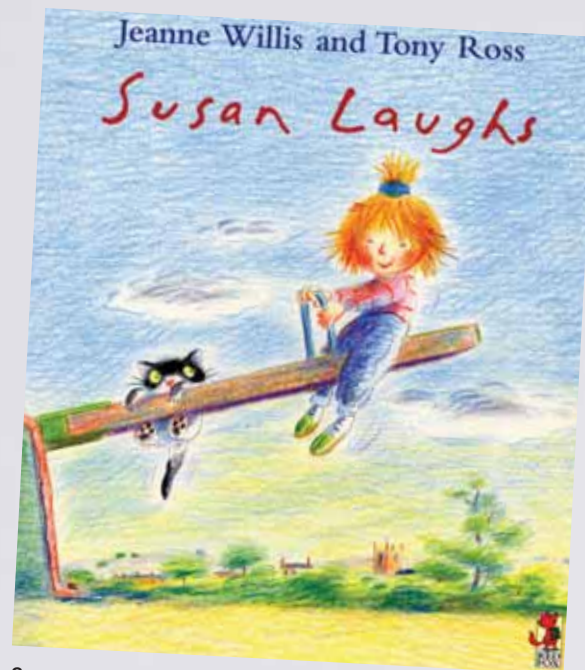
Knižky, které děti již znají, je třeba mít na snadno dostupném místě, aby si je mohly vžít, kdykoli mají chuť, a „přečíst“ si je nahlas samy pro sebe. V této fázi většina dětí není schopna číst potichu. V ideálním případě by knížky měly být umístěny tak, aby byla vidět titulní strana – v tomto věku je pravděpodobnější, že k prohlížení knížky přiláká spíše než hřbet knížky.

Knižky by se neměly do domácí knihovničky přidávat dříve, než budou děti znát podstatnou část textu. Pokud totiž děti zjistí, že nedokáží text některé knížky z domácí knihovničky přečíst, s největší pravděpodobností je to demotivuje. Udržet pocit „Dokážu to“ je v počátečních fázích velmi důležité. Na každé „Já to nedokážu“ je třeba hodně času a povzbuzování, aby odeznělo.

Rosie's Walk
Pat Hutchins
(Random House)

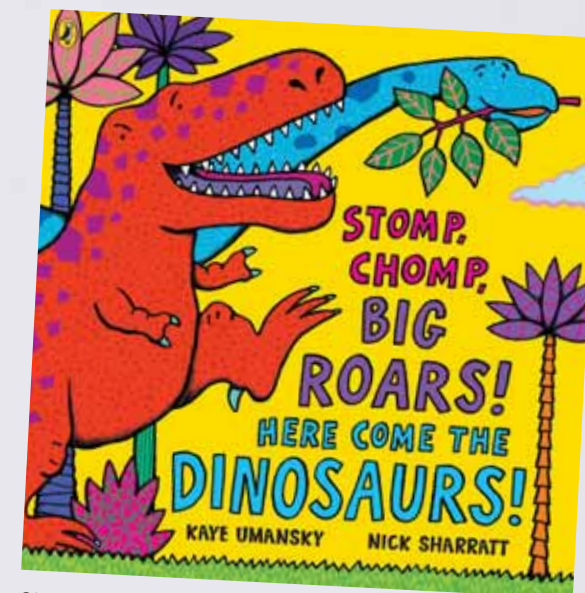
Susan Laughs
Jeanne Willisová a Tony Ross
(Random House)

Společné čtení

Množství „rodičovštiny“, kterou musí rodiče používat, závisí na úrovni jazykových znalostí dítěte, a to jak v mateřském jazyce, tak v angličtině.

Při prvních společných setkáních s novou knížkou musí mít rodiče na paměti následující:

- Ujistěte se, že děti jsou dost blízko, aby viděly váš pohyb rtů při vyslovování a také způsob, jakým vaše oči, obličej a celé tělo reflektují emoce pro snadnější pochopení.
- Čtěte tempem, které dětem vyhovuje, a nechte je, aby si prohlížely obrázky tak dlouho, jak budou potřebovat. Malé děti jsou zvyklé využívat vizuální informace ke snadnějšímu porozumění. Často dávají najevo, že s prohlížením skončily, tak, že obrátí obličej na vás. Dramatizujte čtení příběhu a pokud možno použijte nějaká fyzická gesta, neboť fyzické zapojení pomáhá při zapamatování jazyka.
- Používejte při čtení příběhu různé legrační hlasy a zvuky u zvířat i postav jako např. „rozzlobená babička“. Děti milují napodobování takových charakteristických prvků a přenášejí je i do svého vlastního hlasitého „čtení“.

Stomp, chomp, big roars! Here come the dinosaurs!
Kaye Umansky a Nick Sharratt

- Ukazujte při čtení na jednotlivá slova, aby se u dětí vyvinul pohyb očí zleva doprava a aby si začaly uvědomovat tvary slov.
- Zapojte děti tak, že je necháte dokončovat věty nebo vydávat zvuky zvířat či dopravních prostředků.
- Když čtení skončí, zavřete knížku a zůstaňte několik sekund potichu. Děti jsou možná ve svém světě fantazie a potřebují čas, aby se mohly vrátit do reality.
- Pokládání velkého množství otázek ke knížce může celé kouzlo zkazit. V rodinách, kde se společně čte, děti často samy přicházejí za rodiči, když jsou připravené si s nimi o společně čtených anglických knížkách popovídat v mateřském jazyce.
- Pokud děti použijí v angličtině některé slovo nebo slovní spojení v mateřském jazyce, je to obvykle proto, že příslušný výraz v angličtině ještě neznají nebo ho zapoměly. Nevšímejte si případného míchání jazyků a zopakujte jim celou frázi v angličtině. Děti si toho všimnou, obvykle se naučí anglický výraz a jsou připraveny jej později samy použít.

Look Out! It's the Wolf!
Emile Jadoulová
(Evans)

Jak dítě rozumí?

Malé děti mají spoustu práce s dekódováním svého okolí a s porozuměním svému mateřskému jazyku, který velmi často obsahuje velké množství nových slov a slovních spojení, pokud právě nehovoří o běžných každodenních věcech. Děti mají velmi vyvinutou schopnost porozumět smyslu toho, co se jim říká, a reagovat na to. Na rozdíl od mnohých dospělých, kteří se učí cizí jazyk, děti nečekají, až budou rozumět každému slovu. Vybírají si výrazy, kterým rozumějí, a zbývající části významu doplňují na základě kontextu a řeči těla mluvčího, výrazu jeho očí a obličeje. Při společném prohlížení a četbě obrázkových knížek získává dítě další nápovědy z obrázků.

Zpočátku může být pro rodiče jednodušší určité slovo nebo frázi přeložit, aby jim dítě rychleji porozumělo. Lepší je však přeložit každý výraz pouze jednou, šeptem, což znamená, že se jedná o překlad a nikoli o část textu. Děti rychlému překladu snadno porozumí. Pokud však budou vědět, že jejich rodiče pro ně budou překládat při každém čtení, mohou se přestat snažit se angličtinu učit.

Kulturní obsah – realie

Obrázkové knížky ilustrované výtvarníky, kteří studovali v Británii, často zobrazují prostředí a kulturní zvyky typické pro britskou společnost. Pokud se tato prostředí a zvyky výrazně liší od domácího světa dítěte, musí být rodiče připraveni poskytnout doplňující vysvětlení v mateřském jazyce.

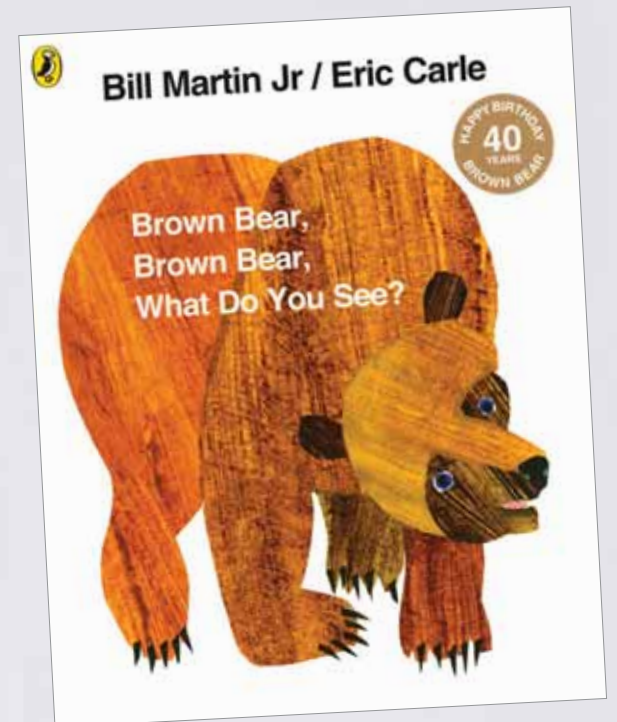
Učíme se číst

Rodiče mohou mít někdy obavy, když děti, které již umí číst v mateřském jazyce, chtějí dekódovat slova v obrázkové knížce. Rodiče si myslí, že jakékoli čtení by mohlo narušit strukturovaný školní program výuky čtení v angličtině. Formální výuku čtení však nelze zaměňovat s četbou obrázkových knížek pro potěšení. Pokud děti projevují zájem a chtějí se samy naučit číst, měli by je rodiče v jejich nadšení podpořit a neformálně jim pomoci.

Mohou začít tím, že se seznámí s malými písmeny abecedy tak, že budou dítěti říkat jak zní, nikoli jak se jmenují. Nejjednodušší je to u souhlásek (např. b, d, m, t). Když dítě zná výslovnost některých písmen, ukazujte mu tato písmena na začátku slov a zdůrazňujte zvuk počátečního písmene (dog).

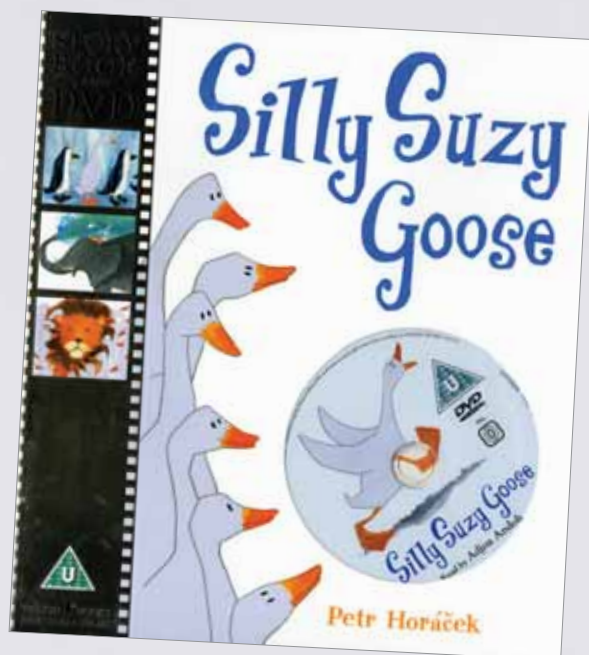
Jak se děti postupně seznamují se zvuky malých písmen (souhlásek a jednoduchých samohlásek), uvádějte vedle malých písmen i písmena velká a opakujte, jak se vyslovují.

Děti začnou brzy rozlišovat tvary jednoduchých slov, protože text již znají z paměti a vědí, kde tato slova mají hledat. Požádejte je, aby našly stejné slovo v jiných částech textu a rozšířte tuto hru.

Brown Bear, Brown Bear, What Do You See?
Bill Martin Jr. a Eric Carle
(Puffin)

Silly Suzy Goose
Petr Horáček
(Walker)
Ilustrace obálky © 2006 Petr Horáček
Reprodukováno se souhlasem Walker Books Ltd, Londýn

Mnoho dětí, které umí číst ve svém mateřském jazyce, brzy pochopí, jak jednoduché dekódování funguje a samy pak pokračují a rozpoznávají v textu další krátká slova. Aby jim rodiče v dekódování pomohli, musí jim říci, jak se čtou krátká, avšak z hlediska dekódování obtížná slova, např. „the“.

Když rodiče zpívají nějakou písničku o abecedě, vysvětlí, že písmena mají své názvy, které se liší od jejich zvuků, a že ve většině písniček o abecedě zpíváme názvy písmen.

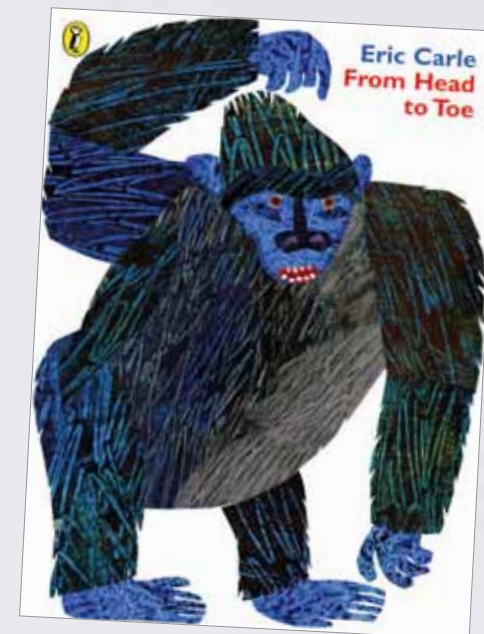
Některé děti se samy naučí číst text, který již znají z ústního podání, zejména pokud se tento text rýmuje. Používají celou řadu strategií k dekódování textu a také trochu hádají, aby doplnily chybějící místa, dokud se nenaučí text zpaměti. Mnoho dětí používá tyto strategie od útlého věku ke „čtení“ značek důvěrně známých výrobků. Pochvalte je za jejich snahu číst text, ale uvědomte si, že se jedná o omezené čtení vycházející z toho, že daný text již znají z ústního podání.

Schopnost přečíst text je však motivující a je důležitým krokem na cestě k plynulému čtení. V tomto útlém věku, kdy se formují celoživotní postoje, může každé čtení v příjemné a uvolněné atmosféře přispět k vytvoření vztahu k jazyku a ke knihám v budoucnosti.

„Ten, kdo hodně čte,
má i obratné pero.“

Čínské přísloví

From Head to Toe
Eric Carle
(Puffin)

Kapitola 5

Jak motivovat děti –
jazykové zkoušky Young Learners

Milí rodiče,

představujeme vám zkoušky z angličtiny pro děti ve věku od 7 do 12 let. Tyto zkoušky jsou skvělou příležitostí, jak děti motivovat k dalšímu studiu a ukázat jim, jak se postupně zlepšují. Testy vyvíjí Univerzita v Cambridge, která garantuje profesionální přístup k jejich přípravě a výslednou kvalitu.

Studium angličtiny by pro děti mělo být zábavné a my věříme, že pro vás bude zajímavé pokroky vašeho dítěte sledovat. Pozitivní zkušenost z absolvování této zkoušky v dětech posiluje sebedůvěru a stává se základem pro budoucí studium a vstupní branou do světa ostatních jazykových zkoušek.

Zkoušky absolvují stovky tisíc dětí po celém světě. Můžete být pyšní, že vaše dítě dosáhne získáním certifikátu ze zkoušky Young Learners standardu, který je uznáván mezinárodně.

Přejeme vašim dětem mnoho úspěchů při studiu angličtiny!

British Council

Proč Young Learners?

Zkoušky jsou určeny pro děti ve věku od 7 do 12 let a jsou ideálním způsobem, jak je uvést do světa cambridgeských zkoušek, neboť je podporují a pozitivně motivují k dalšímu studiu angličtiny.

Testy jsou navrženy tak, aby byly dostupné a zajímavé, a neobsahují hodnocení úspěš – neúspěš, nýbrž dodávají pozitivní impuls pro další studium jazyka.

Testy jsou určeny pro děti všech národností a konají se ve více než 65 zemích světa.

Jsou organizovány organizací Cambridge ESOL, která je součástí Univerzity v Cambridge ve Velké Británii, a jsou připravovány a následně hodnoceny speciálně vyškolenými odborníky na jazykovou výuku.

Sestavení testů byla věnována velká pozornost. Jsou koncipovány tak, aby byly zábavné a pro děti co nejméně stresující, a obsahují aktivity a témata, které většina dětí dobře zná.

Testy zahrnují hlavní jazykové dovednosti – poslech, čtení a psaní a ústní projev.

Úrovně Young Learners

Testy jsou k dispozici ve třech úrovních:

- **Starters**
- **Movers**
- **Flyers**

Nejvyšší úroveň Flyers je na úrovni A2 Společného evropského referenčního rámce* a naplní odpovídá cambridgeské zkoušce Key English Test – KET. Ostatní zkoušky Starters a Movers jsou na úrovni A1.

Společný evropský referenční rámec – dokument vypracovaný Radou Evropy, který zavádí jednotný systém hodnocení stupně znalosti cizí řeči. Poskytuje obecný základ pro vypracovávání jazykových sylabů, přípravu zkoušek, učebnic atd.

Testy se skládají v každé úrovni ze tří částí:

Poslech – děti poslouchají krátké namluvené texty a doplňují úkoly prověřující míru, do jaké texty pochopily.

Čtení a psaní – děti prokazují své schopnosti číst a psát jednoduchým jazykem.

Ústní projev – krátký několikaminutový rozhovor se speciálně vyškoleným zkoušejícím.

• **Starters**

Základní úroveň zkoušek pro děti od 7 let, které již absolvovaly přibližně 100 hodin studia angličtiny. Části testu: čtení a psaní (20 minut), poslech (přibližně 20 minut), ústní projev (5 minut).

• **Movers**

Druhá úroveň zkoušek pro děti je vhodná pro děti mezi 8 a 11 lety, které za sebou mají asi 175 hodin jazykové výuky. Části testu: čtení a psaní (30 minut), poslech (přibližně 25 minut), ústní projev (7 minut).

• **Flyers**

Třetí a nejnáročnější z testů byl navržen pro děti od 9 do 12 let, které absolvovaly kolem 250 hodin studia jazyka. Je srovnatelná s úrovní zkoušek Cambridge Key English Test (KET), a je tak prvním krokem k hlavnímu souboru mezinárodně uznávaných cambridgeských zkoušek pro mládež a dospělé.

Části testu: čtení a psaní (40 minut), poslech (přibližně 20 minut), ústní projev (9 minut).

Certifikáty

Každé dítě, které se zúčastní zkoušky Young Learners, obdrží ocenění v podobě oficiálního certifikátu vydaného Cambridge ESOL. Každý, kdo test absolvuje, obdrží hodnocení s uvedením známky od 1 do 5 v podobě emblému Cambridge za každou část testu. V testu uspěje každý – Certifikát ukazuje dosažený výsledek v každé dovednosti, poukazuje na silné stránky i na oblasti, ve kterých je nutné zlepšení. Výzkumy prokázaly, že pozitivní hodnocení dětí v ranné fázi výuky anglického jazyka má velmi kladný vliv na jejich další přístup k procesu učení se jazykům obecně.

Konání zkoušek přímo ve škole

Většina dětí skládá testy přímo ve školách, tedy v prostředí, které důvěrně znají. Zkoušející pro ústní část zkoušky hodnotí výkony žáků na místě, ostatní části jsou zasílány do Cambridge na ohodnocení.

Registrace a termíny

Termíny zkoušek nejsou pevně stanoveny, určuje je po dohodě s British Council sama škola.

Je nezbytné, aby škola kontaktovala pražskou centrálu British Council alespoň sedm týdnů před požadovaným datem zkoušky.

Pokud máte zájem dozvědět se o zkouškách Young Learners více, kontaktujte paní učitelku, která vaše dítě angličtinu vyučuje, nebo se obraťte přímo na náš, zkuškový tým na British Council v Praze. Rádi se vám budeme věnovat a zodpovíme vaše dotazy.

British Council
Bredovský dvůr
Politických vězňů 13
110 00 Praha 1

Telefon: +420 221 991 111
Email: english.exams@britishcouncil.cz
www.britishcouncil.cz

www.britishcouncil.org/parents

Napsala Opal Dunnová, britská spisovatelka a poradkyně pro vzdělávání a zakladatelka RealBook News
© British Council 2008

Mezinárodní organizace Spojeného království pro kulturní vztahy a vzdělávání.
Registrovaná nezisková organizace: 209131 (Anglie a Wales) SC037733 (Skotsko).